

## بررسی آسایش و امنیت در محله‌های شهر یزد

کرامت... زیاری\* - استاد دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران

پذیرش مقاله: ۱۳۸۷/۸/۲۰ تأیید نهایی: ۱۳۸۸/۲/۲۳

### چکیده

در این پژوهش به سنجش درجه آسایش و امنیت در نواحی شهر یزد و تحلیل اکولوژیکی آن پرداخته شده است. محدوده جغرافیایی پژوهش شهر یزد است و جامعه آماری آن مجرمان و دربندانی که به علت بروز ناهنجاری‌ها، آسیب‌های اجتماعی و جرم و جنایت در سال ۱۳۸۶ در زندان یزد بوده‌اند. جمعیت نمونه این پژوهش متشکل از ۱۲۷ نفر از این مجرمان است. شاخص‌های مورد بررسی، انواع جرایم ارتکابی‌اند. گردآوری اطلاعات پرسشنامه و بررسی آن از طریق نرم‌افزار SPSS صورت گرفته است. نتایج بررسی نشان می‌دهد که ۶۶/۴ درصد از مجرمان اهل یزد هستند و ۳۳/۶ درصد آنها را ساکنان غیربومی این شهر تشکیل می‌دهند. بیشتر جرایم در سنین ۲۵-۳۴ سالگی و سپس ۳۵-۴۴ سالگی صورت گرفته است که عمدتاً سنین کار و فعالیت اقتصادی به‌شمار می‌آیند. اغلب جرایم را شاغلان آزاد و سپس بیکاران مرتکب شده‌اند، و کمترین میزان جرایم را قشر کشاورزان، اغلب مجرمان از گروه‌های پایین درآمدی و اقشار فقیر بوده‌اند. مهم‌ترین عامل مؤثر در بزهکاری و ارتکاب جرم، بیکاری (۳۹/۹ درصد) و سپس معاشرت با افراد ناباب (۳۴/۶ درصد) بوده است. در میان انواع جرایم، قاچاق (۳۸ درصد)، سرقت (۲۰ درصد) و رابطه نامشروع (۱۵ درصد) از مهم‌ترین و رایج‌ترین جرم‌ها بوده‌اند. با توجه به بررسی‌ها، محله مهدی‌آباد با ۱۳/۴ درصد ناامن‌ترین و جرم‌خیزترین محله، و بیشترین جرم آنها قاچاق بوده است که در بین زندانیان زن مشاهده می‌شود. البته اکثر این افراد غیربومی هستند. محله‌های اکرم‌آباد، چهارمنار، کوچه بیوک، خرمشاد یعقوبی و ملاباشی با کمتر از ۰/۸ درصد جرم در زمره امن‌ترین محله‌ها، یا محله‌هایی با درجه پایین جرم و ناهنجاری اجتماعی قرار می‌گیرند. نتایج بررسی فرضیه‌ها نشان از آن دارد که شهر یزد را می‌توان در سه سطح امنیتی و آسایشی - یعنی مناسب، نیمه‌مناسب و دارای درجه پایین امنیت - تقسیم‌بندی کرد.

کلیدواژه‌ها: آسایش، امنیت، جرم، مجرم، ناهنجاری اجتماعی، شهر یزد.

## مقدمه

یکی از ویژگی‌های قرن بیستم، افزایش جمعیت شهرها، تمرکز منابع، سرمایه، امکانات و خدمات شهری در شهرهای بزرگ است (آسایش، ۱۳۸۰، ۹۴). با گسترش فیزیکی و اجتماعی شهرها و تبدیل شدن آنها به مراکز ناهمگن جمعیتی و اجتماعی و فرهنگی، افزایش میزان ناهنجاری‌های شهری به ویژه در نواحی مرکزی، و همچنین افزایش ناهمگنی جمعیتی و اجتماعی و فقر اقتصادی، زمینه بروز آسیب‌های شهری و رشد بی‌رویه و لجام‌گسیخته ناهنجاری‌ها را در شهرها فراهم آورده است (نصیری، ۱۳۸۲، ۹۱). شهر یزد به علت دارا بودن جاذبه‌های شغلی، رفاهی، تمرکز اداری و نظایر اینها پرجمعیت‌ترین شهر این استان محسوب می‌شود. این شهر با توجه به گسترش شتابان شهرنشینی در قرن اخیر، با مهاجرت‌های شدیدی مواجه بوده است، به طوری که امروزه عواملی همچون تنوع فرهنگی، احساس بی‌هویتی مهاجران در محیط جدید و عدم تعلق خاطر و وابستگی به ارزش‌ها، باعث بروز ناهنجاری‌های اجتماعی و گسیختگی فرهنگی و تبلور آسیب‌های اجتماعی در شهر یزد شده است. در پی این امر، درصد تمایل به ارتکاب جرم و انحراف اجتماعی و سرپیچی از هنجارها افزایش گسترده‌ای یافته و به ایجاد مسائل و مشکلات شهرنشینی همچون اعتیاد، هتک حریم اشخاص، سرقت، ناامنی، سلب آسایش از شهروندان، از میان رفتن حس همسایگی و کاهش روابط اجتماعی، عدم صیانت از بیت‌المال و اموال عمومی، گرایش به مصرف مشروبات الکلی، بزهکاری جوانان، افزایش جنایات و قتل و نظایر اینها دامن زده است. به نظر می‌رسد که شکل‌گیری این آسیب‌های اجتماعی در شهر یزد متناسب با معیارهای اقتصادی - اجتماعی ساکنان نواحی شهری بوده است، به طوری که نوع جرایم با توجه به ساختار اکولوژیکی شهری و پایگاه اجتماعی و اقتصادی شهروندان، متفاوت است. بر همین اساس مقاله حاضر تلاش می‌کند که نوع آسیب‌های اجتماعی و چگونگی توزیع جغرافیایی آنها را در نواحی مختلف شهر یزد شناسایی کند، سپس عوامل اجتماعی و اکولوژیکی مؤثر بر آنها را مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار دهد در نهایت راهکارها و راهبردها یا استراتژی‌هایی را با هدف کاهش تأثیرات منفی آنها بر ساختارهای اکولوژیکی و اجتماعی و اقتصادی شهر یزد ارائه کند.

## مبانی نظری

امنیت اجتماعی در تعریف کلی عبارت است از تضمین پاسداری از جامعه در برابر خطرها، تهدیدات و ایجاد فرصت‌ها به منظور ارتقا و بهینه‌سازی جامعه (نویدنیا، ۱۳۸۲، ۱۱). یکی از مباحث مورد توجه در امنیت اجتماعی، همبستگی میان افراد جامعه است (علینقی، ۱۳۸۱، ۳۲۹). در مجموع امنیت به معنی وجود اطمینان از سلامت جان و مال و ناموس، امری است که واقعیت یا تحقق یافتن آن مستلزم اقدامات و برنامه‌ریزی‌های ویژه است (مجته‌زاده، ۱۳۷۹، ۵۳). امنیت را می‌توان به سه دسته امنیت فردی، اجتماعی و ملی تقسیم کرد. البته امنیت اجتماعی خود به امنیت شغلی، اقتصادی، سیاسی و قضایی تقسیم می‌شود (رجبی پور، ۱۳۸۲، ۱۴). اندیشمندان کلاسیک نیز امنیت را به سه بخش امنیت ملی، عمومی و داخلی تقسیم می‌کنند و برای هر یک تعاریف خاصی را به دست می‌دهند (پژوهشکده مطالعات راهبردی، ۱۳۸۱). یکی از مباحثی که می‌بایست در زمینه امنیت اجتماعی به آن توجه کرد، نقش مشارکت در امنیت است (خوش‌فر، ۱۳۸۲، ۲۶۲).

برای ایجاد همکاری‌هایی که به مشارکت در سطح جامعه می‌انجامد، نهادهای عمومی و مردمی باید تعاملات و روابط خود را با افراد جامعه افزایش دهند (شاکری، ۱۳۸۱، ۷۲). در تعریفی دیگر، امنیت به مفهوم حفاظت جامعه و ارزش‌ها و نهادهای داخلی آن در برابر تهدیدات داخلی و خارجی است (قریب، ۱۳۷۷، ۱۰۲).

حال، در پاسخ به اینکه جرم چیست و دلایل بروز آن کدامند، باید بیان کرد که هرگونه رفتار خلاف قانون که ارتکاب آن مجازات و جریمه معینی داشته باشد، جرم نامیده می‌شود (سلطانی، ۱۳۷۴، ۷۴). جرایم شهری هم بخشی از ناهنجاری‌های اجتماعی هستند که در نتیجه شهرنشینی و تشدید مشکلات ناشی از آن پدیدار می‌شوند و آسیب‌های جدی بر جامعه وارد می‌کنند (موسوی، ۱۳۷۸، ۷۸). جرم و ناامنی شهری از جمله نتایج رشد بی‌رویه و - به تبع آن - بی‌هویت ماندن شهرهاست (گی بورژل، ۱۳۸۸، ۷۷). در واقع وجود شرایط مختلف از قبیل جمعیت، تراکم زیاد، وجود مهاجرانی که فرهنگ‌ها و نژادهای مختلف دارند، تعداد زیاد مردان مجرد و جوان، اختلاف طبقاتی، بیکاری شدید، مشکلات اقتصادی و درآمدی، کمبود مسکن مناسب و مانند اینها از جمله عوامل زمینه‌ساز جرایم شهری هستند (دلال‌پور، ۱۳۷۹، ۶). البته مدیران شهری بارها و بارها، مهاجرت روستاییان به شهرها را عامل نابسامانی و به ویژه حاشیه‌نشینی ذکر کرده‌اند (صرافی، ۱۳۸۱، ۶) در واقع غربت، فشار اقتصادی و ناکامی زندگی موجب کم‌رنگ شدن ارزش‌ها می‌شود. (دهقان، ۱۳۸۱، ۲۷-۲۴). حاشیه‌نشینان را اقشار فقیری تشکیل می‌دهند که با مسائل و عوارضی چون بهداشت ناکافی، انحرافات، بیکاری و بزهکاری دست به گریبان‌اند. این گروه پس از مهاجرت به شهر، دشوار می‌توانند خود را با قوانین و شرایط زندگی شهری و فرهنگ آن سازگار کنند و به همین دلیل در دام عوامل مخرب اجتماعی گرفتار می‌آیند (فرجاد و ربانی، ۱۳۶۴، ۸۰-۲۵). هیراسکار معتقد است که مناطق حاشیه‌ای بیش از دیگر مناطق شهر می‌توانند مخفیگاهی برای انواع فعالیت‌های غیرقانونی و جرایم باشند (هیراسکار، ۱۳۷۶، ۱۱۲). در واقع بیشترین مجرمان شهری در محله‌های کم‌درآمد سکونت دارند. فقر و تنوع فرهنگی از عوامل جرم‌خیز هر منطقه محسوب می‌شود (مافی، ۱۳۷۸، ۱۴۳-۱۳۲). مناطق فقیرنشین معمولاً مستعد توسعه اعتیاد و آلودگی به مواد مخدرند، و بیشتر ساکنان آنها را مهاجران روستایی تشکیل می‌دهد (توسلی، ۱۳۸۱، ۹۶-۹۴). عواملی که به نحوی ممکن است در بروز جرم تأثیر نهند، عبارت‌اند از عوامل فردی یا بیولوژیک (مانند جنس، سن، زشتی و زیبایی، نقص خلقت، ضعف، قدرت و مانند اینها، عوامل روانی (چون ترس، بدبینی، خودبینی، نفرت، کینه، پرخاشگری، ضعف و احساسات اخلاقی، جنون آدم‌کشی، تزلزل شخصیت و نظایر اینها)، و عوامل محیطی (مانند وضعیت آب و هوا، فصول، منطقه جغرافیایی، رطوبت، خشکسالی و جز اینها) (کی‌نیا، ۱۳۷۳، ۶۴-۶۳). در مورد میزان جرم و جنایت در شهرها و رابطه آن با شهرنشینی، دو دسته نظریه وجود دارد. در یکی از اینها، به بیان رابطه میان کیفیت محیط کالبدی و فیزیکی شهرها و میزان جرم و جنایت پرداخته می‌شود و نظریه فضاهای بدون دفاع شهری مطرح می‌گردد. برحسب نظریه مناطق جغرافیایی بزهکاری، بیشترین تبهکاری شهر به کیفیات شهرسازی مربوط می‌شود نه به کیفیت شهرنشینی (گسن، ۱۳۷۴، ۱۱۶). پیشگامان مکتب اکولوژی شهری شیکاگو نیز همه مسائل اجتماعی و از جمله میزان جرایم را در تفاوت‌ها و خصیصه‌های مکانی جست‌وجو می‌کنند (شکویی، ۱۳۷۳، ۱۵). دسته دوم نظریه‌هایی هستند که در آنها، رابطه میان میزان افزایش و تراکم جمعیت و عوامل اجتماعی و فرهنگی با جرم و جنایت بررسی می‌گردد. در این مقاله نظریه‌های دسته دوم مد نظر هستند.

دورکیم عقیده داشت که بین افزایش جرایم و افزایش جمعیت رابطه مستقیمی وجود دارد (سلطانی، ۱۳۷۴، ۱۲). به

نظر جرج زمیل، در شهرهای بزرگ و به ویژه کلان‌شهرها، جمعیت عظیم و متراکم و فشار آن بر زندگی انسان، هویت فردی و آزادی او را به خطر می‌اندازد (توسلی، ۱۳۸۱، ۷۴). شهر یزد در سال‌های اخیر با گسترش صنعت و به تبع آن مهاجرپذیری، با رشد جمعیت شهرنشین روبه‌رو شده است. این امر به افزایش جرایم شهری، شکل‌گیری تفاوت‌های اکولوژیکی در سطح محله‌ها و نواحی شهری و آسیب‌پذیری آنها از لحاظ یکپارچگی و انسجام اجتماعی دامن‌زده است. رشد و گسترش این آسیب‌ها و تأثیرات منفی آنها بر ساختار شهر یزد، انجام مطالعاتی را برای افزایش آسایش و امنیت شهروندان ضروری ساخته است.

### روش تحقیق

جامعه آماری این پژوهش، تمامی مجرمان دستگیرشده شهر یزد در سال ۱۳۸۶، و جمعیت نمونه متشکل از ۱۲۷ نفر است. جرایم ارتكابی مشتمل بر پانزده جرم قتل، ایراد ضرب‌وجرح، رابطه نامشروع، اختلاس، سرقت، مزاحمت، صدور چک برگشتی، مصرف نوشیدنی‌های الکلی، تخلفات رانندگی، کلاهبرداری، تخلف‌های شهرداری، اعتیاد، قاچاق، کودک‌دزدی، و دعوی خانوادگی است. نوع پژوهش، کاربردی و روش آن توصیفی - تحلیلی است. جمع‌آوری اطلاعات از طریق پرسشنامه صورت گرفته است؛ بدین معنی که پرسشنامه در سطح زندان‌های شهر یزد در بین مجرمان زن و مرد توزیع شده و اطلاعات لازم به منظور بررسی موضوع تحقیق از درون آنها استخراج گردید. البته در برخی از موارد برای کامل شدن اطلاعات، به دفترچه‌های ثبت گزارش روزانه نیروی انتظامی مراجعه شد، که به دلیل حجیم بودن کار و عدم همکاری مناسب نیروی انتظامی در این زمینه، تنها روش پرسشنامه‌ای به کار رفت. هدف این پژوهش، بررسی وضعیت اجتماعی - اقتصادی مجرمان، شناسایی انواع آسیب‌های اجتماعی، علل و عوامل مؤثر بر آنها و چگونگی توزیع آنها در سطح شهر یزد و ارائه راهکارهایی با هدف کاهش تأثیرات منفی این آسیب‌ها بر ساختار اکولوژیکی و اجتماعی و اقتصادی نواحی شهری یزد است. در این پژوهش، برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS استفاده شده است.

### بحث و یافته‌ها

استان یزد با وسعت ۱۲۹،۶۷۹ کیلومتر مربع، از نظر مساحت در بین استان‌های کشور رتبه چهارم را دارد. براساس آخرین آمار جمعیتی (سال ۱۳۸۵)، میزان جمعیت استان ۹۹۰،۸۱۸ نفر، و متوسط رشد طبیعی آن طی دوره ۸۵-۱۳۶۵ برابر با ۱/۳ درصد است. طبق محاسبات انجام شده، استان یزد در سال ۱۳۸۵ با کاهش موالید مواجه شده است. رشد طبیعی جمعیت در پهنه استان یزد ۱/۴۷ درصد، در نقاط شهری استان یزد ۱/۴۴ درصد و در نقاط روستایی استان ۱/۶۱ درصد است. این آمار نشان می‌دهد که شاخص رشد طبیعی در استان یزد در قیاس با سطح ملی میزان کمتری را نشان می‌دهد. با بررسی میزان مهاجرت می‌توان بیان کرد که استان یزد در دوره ده‌ساله گذشته (۷۵-۱۳۶۵) با مهاجرپذیری مواجه بوده است. در این بین شهرستان‌های ابرکوه، تفت، مهریز و میبد با مهاجرفرستی روبه‌رو بوده‌اند؛ و شهرستان‌های اردکان، بافق و یزد مهاجرپذیری داشته‌اند. در مجموع نقاط شهری استان در این دوره با ۱/۵۹ درصد مهاجرپذیری

روبه‌رو بوده است. در مقابل، نواحی روستایی استان یزد نشانی از مهاجرفرستی و کاهش جمعیت در خود دارند. یکی از علت‌های علت این کاهش، تبدیل روستاهای بزرگ‌شده‌ای چون احمدآباد، نیر، شاه‌دیه، حمیدیه، ندوشن و اشکذر به شهر، و از سوی دیگر ادغام برخی از نقاط روستایی حاشیه شهرها در شهرها، و سرانجام نبود شرایط مساعد اکولوژیکی است که منجر به مهاجرت روستاییان شده است. از لحاظ منشأ مهاجران طی سال‌های (۸۵ - ۱۳۶۵) جمعاً ۹۴,۷۵۴ نفر مهاجر از تمام استان‌های کشور وارد یزد شده است. در این بین بیشترین حجم مهاجران وارد شده، از استان تهران با ۱۰۴۵۰ نفر یا (۱۱ درصد) و بعد از آن از کرمان با ۵۰۶۵ نفر یا (۵/۳ درصد) بوده است. این نشان می‌دهد که استان یزد و شهر یزد طی دوره ۸۵ - ۱۳۷۵ مهاجرپذیر بوده و مهاجران زیادی را در خود پذیرفته‌اند. در یزد اقلیت‌های مختلف مذهبی از جمله زرتشتی و کلیمی و مسیحی، و ملیت‌های گوناگون (افغان، عراقی، پاکستانی، آذربایجانی و جز اینها) مشغول فعالیت و زندگی هستند.

بررسی‌های انجام شده، در محله‌های صفاییه، کوی سیلو، کوی فیضیه، شهرک دانشگاه، و برخی دیگر صورت گرفته است. این محله‌ها را می‌توان به دو دسته حومه و حاشیه تقسیم‌بندی کرد. در حومه، به علت ثروتمند بودن اهالی یا ساکنان محله‌ها، جرایمی مانند سرقت از منازل و تصادف رواج بیشتری دارد اما در محله‌هایی که در حاشیه قرار دارند، به علت پایین‌تر بودن سطح فرهنگ و اقتصاد، جرم‌هایی چون هتاکی، سرقت اشیاء، ضرب و شتم و اعتیاد دیده می‌شود. همان‌گونه که در روش‌شناسی (متدولوژی) عنوان گردید، برای بررسی وضعیت جرم و جنایت و امنیت در شهر یزد از پرسشنامه و نیز پرونده‌های موجود در زندان شهر یزد استفاده شد. نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که از تعداد ۱۲۷ نفر زندانی مرد و زن، ۷۹ نفر (۶۲/۲ درصد) آنها مرد و ۴۸ نفر (۳۷/۸ درصد) زن هستند. این آمار حاکی از آن است که مردان بیش از زنان در شهر یزد مرتکب جرم شده‌اند. در این بین ۶۹ درصد مجرمان یزدی هستند و ۴۴ درصد آنان غیریزدی، که یا از دوران کودکی به یزد آمده‌اند یا کمتر از یک سال است که در این شهر سکونت می‌کنند. بیشتر تعداد مجرمان را افراد ۳۴ - ۲۵ ساله و ۴۴ - ۳۵ ساله تشکیل می‌دهند. همان‌گونه که در جدول ۱ نشان داده شده است ۲۲/۸ درصد جرایم را افرادی که تحصیلات‌شان در سطح راهنمایی بوده، و کمترین میزان جرایم (۷ درصد) را افرادی که تحصیلات در سطح لیسانس داشته‌اند، مرتکب شده‌اند. لازم به ذکر است که نوع جرم انجام شده در بین افراد دارای سطوح تحصیلاتی مختلف، بسیار متفاوت است.

جدول ۱. میزان تحصیلات مجرمان

تحصیلات	فراوانی	درصد	درصد صحیح	درصد ترکیبی
سوادبی	۳۲	۲۵/۲	۲۵/۲	۲۵/۲
ابتدایی	۳۶	۲۸/۳	۲۸/۳	۵۳/۵
راهنمایی	۲۹	۲۲/۸	۲۲/۸	۷۶/۴
دیپلم	۲۳	۱۸/۱	۱۸/۱	۹۴/۶
لیسانس	۷	۵/۶	۵/۶	۱۰۰/۰
کل	۱۲۷	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	

منبع: محاسبات نگارنده

جدول شماره ۲ نشان می‌دهد که ۴۴/۹ درصد از مجرمان به مشاغل آزاد (در این تحقیق، منظور مشاغلی است چون رانندگی، کارگری، مغازه‌داری و نظایر اینها) اشتغال داشته‌اند، و حدود ۲۷/۴ درصد زنانی که مرتکب جرم شده‌اند خانه‌دار بوده‌اند؛ یعنی در واقع ۷۰ درصد زنان مجرم را خانه‌دارها تشکیل می‌دهند. کمترین میزان جرایم را افرادی که در مشاغل دولتی اشتغال داشتند مرتکب شده‌اند، که عمده‌ترین جرایم آنان نیز بر اثر فقدان یا کاستی مقررات اداری بوده است.

جدول ۲. وضعیت اشتغال مجرمان

شغل	فراوانی	درصد	درصد صحیح	درصد ترکیبی
آزاد	۵۷	۴۴/۹	۴۴/۹	۴۴/۹
بیکار	۲۵	۱۹/۷	۱۹/۷	۶۴/۶
کارمند	۲	۱/۶	۱/۶	۶۶/۱
تأسیسات تجاری	۵	۳/۹	۳/۹	۷۰/۱
کشاورزی	۳	۲/۴	۲/۴	۷۲/۴
خانه‌دار	۳۵	۲۷/۵	۲۷/۴	۱۰۰/۰
کل	۱۲۷	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	

منبع: محاسبات نگارنده

تأمین نیازهای اولیه زندگی تا حدّ خیلی زیادی به میزان درآمد افراد بستگی می‌یابد. در این میان افراد کم‌درآمد توان تأمین نیازهای اولیه زندگی خود را هم ندارند یا به سختی از عهده این کار برمی‌آیند. درحقیقت میزان درآمد افراد زمینه نابرابری را در جامعه فراهم می‌آورد. افراد با کم‌درآمد گاه برای تأمین نیازهای خود مرتکب جرم می‌شوند. همان‌طوری که جدول شماره ۳ نشان می‌دهد، بیشترین مجرمان در بند (حدود ۴۶/۵ درصد) درآمد کمتر از ۱۰۰ هزار تومان در ماه داشتند که با توجه به وضعیت جامعه، افراد با این درآمد در زمرهٔ افرادی قرار می‌گیرند که زیر خط فقر زندگی می‌کنند. بدین ترتیب، یکی از دلایل بسیار مهم ارتکاب به جرم در این افراد، عامل اجتماعی و بس پراهمیت فقر است.

جدول ۳. میزان درآمد مجرمان

میزان درآمد (تومان)	فراوانی	درصد	درصد صحیح	درصد ترکیبی
کمتر از ۱۰۰ هزار	۵۹	۴۶/۵	۴۶/۵	۴۶/۵
بین ۱۰۰ تا ۲۵۰ هزار	۳۱	۲۴/۴	۲۴/۴	۷۰/۹
بیش از ۲۵۰ هزار	۱۸	۱۴/۱	۱۴/۱	۸۵
سایر	۱۹	۱۵	۱۵	۱۰۰/۰
کل	۱۲۷	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	

منبع: محاسبات نگارنده

در مورد نوع جرایم نیز باید بیان کرد که با توجه به جدول ۴، بیشترین تعداد جرایم (۲۹/۹ درصد) به قاچاق، سرقت، و روابط نامشروع و کمترین تعداد جرایم (۰/۸ درصد) به اختلاف‌های ملکی، شرب خمر، تخلف‌های شهرداری، و اختلاس مربوط می‌شود.

جدول ۴. تقسیم‌بندی انواع جرائم برحسب اهمیت و عوارض ناشی از آن

انواع جرم	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
قتل	۱۱	۸/۷	۸/۷
ایراد ضرب و جرح	۱۱	۸/۷	۱۷/۳
رابطه نامشروع	۱۵	۱۱/۸	۲۹/۱
اختلاس	۱	۰/۸	۲۹/۹
سرقت	۲۰	۱۵/۷	۴۵/۷
مزاحمت	۵	۳/۹	۴۹/۶
صدور چک برگشتی	۸	۶/۳	۵۵/۹
مصرف نوشیدنی‌های الکلی	۱	۰/۸	۵۶/۷
تخلفات رانندگی	۲	۱/۶	۵۸/۳
کلاهبرداری	۴	۳/۱	۶۱/۴
تخلف‌های شهرداری	۱	۰/۸	۶۲/۲
اعتیاد	۲	۱/۶	۶۳/۸
قاچاق	۳۸	۲۹/۹	۹۳/۷
کودک‌دزدی	۲	۱/۶	۹۵/۳
دعوای خانوادگی	۵	۳/۹	۹۹/۲
اختلاف ملکی	۱	۰/۸	۱۰۰
مجموع	۱۲۷	۱۰۰	

منبع: محاسبات نگارنده

همچنین با توجه به بررسی‌های انجام شده در مورد محل سکونت مجرمان و با توجه به جدول ۵، می‌توان بیان کرد از نظر محل سکونت، بیشترین تعداد مجرمان (۱۳/۴ درصد) در محله مهدی‌آباد و کمترین آن‌ها (۰/۸ درصد) در محله‌های اکرم‌آباد، چهارمنار، کوچه بیوک، خرمشاد، یعقوبی، ملاباشی سکونت داشته‌اند. بیشترین میزان جرم یعنی قاچاق، در میان زندانیان زن ساکن در محله مهدی‌آباد مشاهده می‌شود. کمترین میزان جرم نیز در همان محله‌های اکرم‌آباد، چهارمنار، کوچه بیوک، خرمشاد، یعقوبی، و ملاباشی صورت گرفته است.

جدول ۵. توزیع فراوانی مجرمان مورد مطالعه، براساس محل سکونت

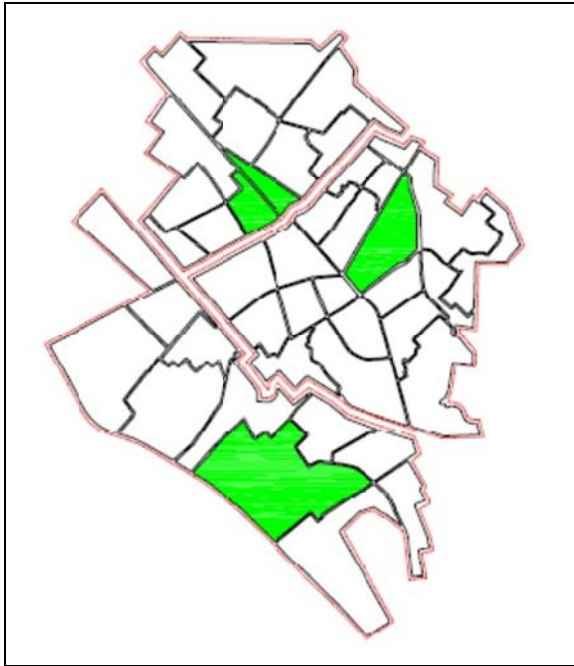
محل سکونت مجرمان	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی صحیح	درصد فراوانی تجمعی
کسنویه	۲	۱/۶	۱/۶	۱/۶
قاسم‌آباد	۳	۲/۴	۲/۴	۳/۹
امیرآباد	۱۱	۸/۷	۸/۷	۱۲/۶
شیخداد	۳	۲/۴	۲/۴	۱۵
نعیم‌آباد	۳	۲/۴	۲/۴	۱۷/۳
امام‌شهر	۸	۶/۳	۶/۳	۲۳/۶
آزادشهر	۱۴	۱۱	۱۱	۳۴/۶
صفاییه	۱۳	۱۰/۲	۱۰/۲	۴۴/۸
رحمت‌آباد	۳	۲/۴	۲/۴	۴۷/۲
مریم‌آباد	۱۰	۷/۹	۷/۹	۵۵/۱
سردوراهی	۴	۳/۱	۳/۱	۵۸/۳
بعثت	۲	۱/۶	۱/۶	۵۸/۸
سیدصحرأ	۲	۱/۶	۱/۶	۶۱/۴
اکرم‌آباد	۱	-/۸	-/۸	۶۲/۲
خلف باغ	۲	۱/۶	۱/۶	۶۳/۸
فهادان	۱	-/۸	-/۸	۶۴/۶
چهارمنار	۳	۲/۴	۲/۴	۶۶/۹
نصرآباد	۶	۴/۷	۴/۷	۷۱/۷
ملاباشی	۱	-/۸	-/۸	۷۲/۴
محمودآباد	۲	۱/۶	۱/۶	۷۴
مهدی‌آباد	۱۷	۱۳/۴	۱۳/۴	۸۷/۴
گازرگاه	۳	۲/۴	۲/۴	۸۹/۸
خیرآباد	۲	۱/۶	۱/۶	۹۱/۳
عیش‌آباد	۳	۲/۴	۲/۴	۹۳/۷
جنگل	۲	۱/۶	۱/۶	۹۵/۳
یعقوبی	۱	-/۸	-/۸	۹۶/۱
اهرستان	۳	۲/۴	۲/۴	۹۸/۴
خرمشاد	۱	-/۸	-/۸	۹۹/۲
کوچه بیوک	۱	-/۸	-/۸	۱۰۰
مجموع	۱۲۷	۱۰۰	۱۰۰	

منبع: محاسبات نگارنده

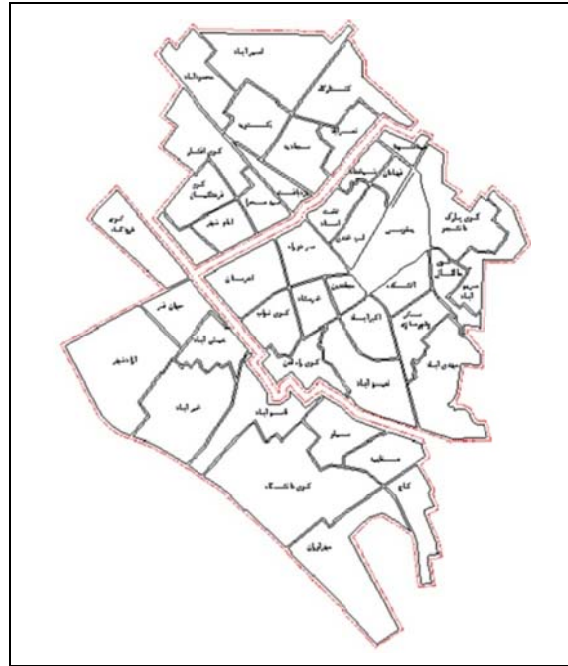
با توجه به مطالعه انجام شده، شهر یزد به محله‌های امن، نیمه‌امن، ناامن تقسیم گردید (نقشه‌های شماره ۱ و ۲ و ۳ و ۴). در کل از ۴۵ محله شهر، ۴ محله پایدار، ۲۸ محله نیمه‌پایدار، ۱۳ محله ناپایدار هستند. محله‌های پایدار با گسترش شتابان شهرنشینی و با سکونت اقشار ثروتمند شکل گرفته‌اند. در این محله‌ها دسترسی به خدمات و امکانات زندگی فراهم است، در حالی که در محله‌های ناپایدار - که اکثراً در محدوده بافت قدیم شهر و حاشیه آن واقع شده‌اند - افزایش



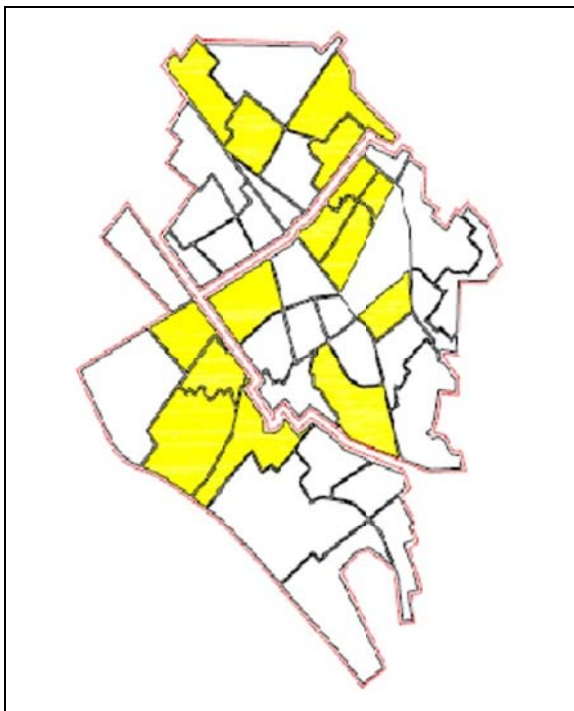
جمعیت و عدم تطابق این امر با نیازهای خدماتی و اکولوژیکی، وجود مسکن‌های غیراستاندارد و کوچه‌های تنگ و باریک، و کمبود فضاهای باز و سبز بر میزان ناپایداری شدت بخشیده است. همچنین در شهرک‌ها و مجتمع‌هایی که در حومه‌ها و حاشیه‌های شهر احداث شده‌اند، به علت ناهماهنگی فرهنگی بین افراد ساکن، جرم‌هایی از قبیل اهانت، ضرب و شتم و نظایر اینها بین ساکنان رواج دارد.



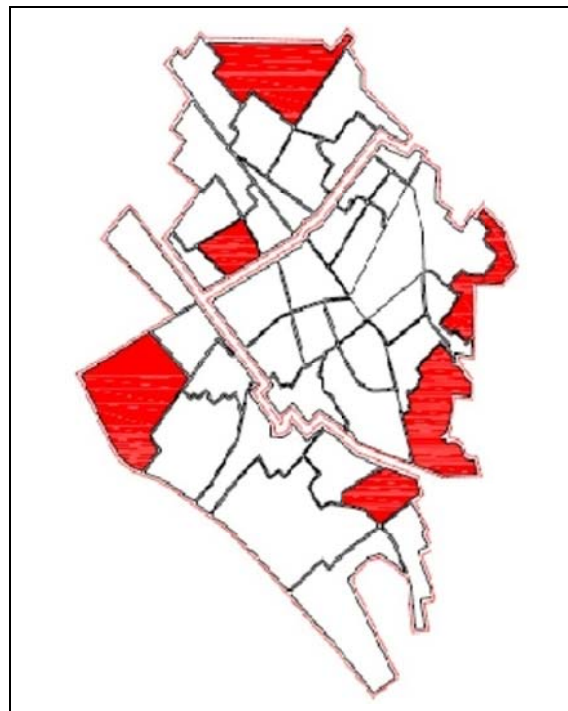
شکل ۲. نقشه پراکندگی محلله‌های امن در سطح شهر یزد



شکل ۱. نقشه محلله‌های شهرستان یزد



شکل ۴. پراکندگی محلله‌های نیمه‌امن در سطح شهر یزد



شکل ۳. نقشه پراکندگی محلله‌های ناامن در سطح شهر یزد

## نتیجه‌گیری

با توجه به جدول ۲ و شکل‌های ۲ و ۳ و ۴، ملاحظه می‌شود که میان نواحی شهری یزد به لحاظ دارا بودن میزانی از آسایش و امنیت (و عکس آن، ناهنجاری‌ها و جرم‌ها) تفاوت وجود دارد، به طوری که می‌توان نواحی شهری یزد را به لحاظ دو مقوله یاد شده، به سه ناحیه امن، نیمه‌امن و ناامن تقسیم کرد. همچنین با توجه به آمارها می‌توان بیان کرد که مردان بیشتر از زنان مرتکب جرم شده‌اند. در ارتکاب به جرم نیز عواملی چون معاشرت با دوستان ناباب و بیکاری، تأثیر بیشتری در مقایسه با دیگر عوامل داشته‌اند. در زمینه ارتباط بین میزان تحصیلات و ارتکاب به جرم، می‌توان بیان کرد که هر چه میزان تحصیلات افراد بالاتر رود، میزان ارتکاب به جرم در آنها کمتر می‌شود. در بین کل نواحی مورد بررسی، بیشترین جرایم در محله‌های مهدی‌آباد، آزادشهر و صفائیه رخ داده است؛ البته محله مهدی‌آباد بیشترین مجرمان زن را در خود داشته است که غالباً هم مهاجر بوده‌اند. اکثر این مجرمان اصالتاً یزدی نیستند بلکه یا در دوران کودکی به آنجا آمده‌اند یا کمتر از یک سال است که در آن سکونت دارند. از میان کل جرایم صورت گرفته، بیشترین میزان جرایم به قاچاق، سرقت و روابط نامشروع مربوط می‌شود؛ و کمترین میزان جرایم به اختلاف ملکی، شرب خمر و تخلفات شهرداری. با توجه به جرایم انجام شده، می‌توان بیان کرد که با ارائه راهکارهای مناسب مانند دادن آموزش‌های صحیح، ایجاد برنامه‌های تلویزیونی در زمینه آسیب‌های اجتماعی و پیامدهای منفی و گاه جبران‌ناپذیر جرم و جنایت به ویژه پیامدهای شوم آن در زنان، ایجاد اشتغال، دادن وام‌های اشتغالی و کاهش بیکاری، حفاظت بیشتر نیروهای انتظامی در برقراری امنیت به ویژه در محله‌های جرم‌خیز و نظایر اینها، می‌توان آسیب‌های اجتماعی را در نواحی مختلف شهری یزد به حداقل رساند.

## منابع

- Abdi, T., 2002, **Reflections on Social Security**, Police Knowledge Quarterly, Journal of Police University, Year 4, No. 4.
- Ahmadi, H., 2004, **Review of the Factors Affecting Attitude of Suburban Dwellers of Shiraz**, Shiraz University, Demography Center.
- Alinaqi, A. H., 2002, **The Status of Security in National Strategy**, Strategic Studies Quarterly, No. 16.
- Asayesh, H., 2001, **Measuring Quality of Life in the World's 100 Largest Cities**, Urban Management Quarterly, No. 8.
- Bourjoul, G., 1998, **The City of Today**, Seyyed Mohammad Seyyed Mirzaie (trans), Shahid Beheshti University, Tehran.
- Dehqan, Mahdi, 2002, **Suburban Dwelling and Trend of Crime Increase**, Journal of Municipalities, Year 4, No. 41.
- Farjad, M. H., 1992, **Criminal Psychology and Sociology**, Hamrah Publications, Tehran.
- Farjad, M. H., 1996, **Social Pathology and Sociology of Deviations**, Badr Research & Publications Office, Tehran.

- Gassin, R., 1995, **Theoretical Criminology**, Mahdi Keynia (trans), Scientific-Cultural Association Publications.
- Qarib, H., 1998, **Changes in Social Strata in Iran and Its Potential Threats**, Political – Journal of Economic Information, Year 13, No. 143-144.
- Hiraskar, J. K., 1997, **An Introduction to the Principles of Urban Planning**, Mohammad Soleimani & Ahmad Reza Yekanifard, Jahad Daneshgahi, Tehran.
- Institute for Strategic Studies, 2002, **Report on Social Security**, Tehran.
- Keynia, M., 1994, **Principles of Criminology**, Tehran University Publications, Tehran.
- Khoshfar, Q., 2003, **Review of Public Participation in Developing, Maintaining and Expanding Social Security**, Proceedings of Conference on Social Security, Social Deputy of Naja, Vol. 1.
- Mafi, E., 1999, **Comparative Geography of Urban Pathology of Evin-Mashhad**, Geographical Research Quartetly, No. 52 & 53.
- Mojtahedzadeh, P., 2000, **Dialogue between Civilizations and Future of Geopolitical World**, Proceedings of International Conference on Cultural Approach to Geography, Mashhad.
- Moosavi, S. Y., 1999, **Decrease of Social Integrity in Metropolises**, Journal of Modarres.
- Nassiri, M., 2003, **Drug Addiction and Its Relationship with Urban Jobs**, Geographical Research Quarterly, No. 70.
- Navidnia, M., 2003, **Introduction to Social Security**, Strategic Studies Institute Quarterly, 6th year, No. 1.
- Rajabipoor, M., 2003, **An Introduction to Concrete Sense of Security**, Police Knowledge Quarterly, Journal of Police University, 5th year, No. 2.
- Sarafi, M., 2002, **Domestic Migration and Urban Management Issue with Emphasis on Iran's Conditions**, Urban Management Quarterly, Year 2, No. 10.
- Shakeri, M. R., 2002, **Police, People and Public Security**, Publications of Political Deputy of Naja Political and Conscience Organization, 1st Edition.
- Shokoie, H., 1994, **The Social Geography of Cities**, Jahad Daneshgahi Publication Institute, Tehran.
- Soltani, M. A., 1995, **Impact of Population on Social deviances**, Geographical Research Quarterly, No. 39.
- Tanhaie, H. A., 1995, **Schools and Theories of Sociology**, Marandiz Publication, Tehran.
- Tavassoli, Q., 2002, **Urban Sociology**, Payam-e-Noor University, Tehran.
- Crime Patten Analysis, available at: [www.crimereduction.gov.uk/learningzone/scppprinciples](http://www.crimereduction.gov.uk/learningzone/scppprinciples).
- Routine Activity Theory, (RAT), Available at: [www.crimereduction.gov.uk/learningzone/scppprinciples](http://www.crimereduction.gov.uk/learningzone/scppprinciples).
- <http://fa.wikisouree.org/wiki>.